

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра маркетингу та торговельного підприємництва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему:

«УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ В МИТНІЙ СПРАВІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ»

(тема кваліфікаційної роботи)

Виконала: студентка IV курсу, групи МС-21
спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність» (ОП «Митна справа»)

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

_____ / Анастасія ПИЛИПЧЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____ / Тетяна ЧОРНА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензент _____ / Юлія БЕЗУГЛА
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

В.о. завідувача кафедри _____ / Вікторія ЧОБИТОК
(підпис) (ім'я та прізвище)

Перевірка на антиплагіат _____ / Юрій КОСТІН
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____ / Ірина БЛУДОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 2025 рік

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра маркетингу та торговельного підприємництва
Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітньо-професійна програма «Митна справа»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
д.е.н., проф.
Вікторія ЧОБИТОК

(підпис)

«24» лютого 2025 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу (дипломну роботу)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

здобувачці Анастасії ПИЛИПЧЕНКО

1. Тема: «Удосконалення процесів проведення експертизи товарів в митній справі в умовах цифровізації» затверджена наказом по навчально-науковому інституту № 4801-5/925 від «11» жовтня 2025 р.
2. Термін здачі закінченої роботи: «10» травня 2025 р.
3. Вихідні дані до роботи: Закони України, Митний кодекс України, Постанови Верховної Ради, Постанови Кабінету Міністрів, національні стандарти України, теоретичні та практичні розробки вітчизняних та зарубіжних авторів за темою роботи, періодичні видання, статистичні дані.
4. Зміст роботи (перелік питань, які належить розробити): теоретичні аспекти удосконалення процесів проведення експертизи товарів в митній справі в умовах цифровізації; аналіз підприємницької діяльності ФОП «МУРАТОВ»; шляхи удосконалення експертизи товарів в митній справі на ФОП «МУРАТОВ» в умовах цифровізації.
5. Перелік графічного матеріалу (презентаційний матеріал):

6. Консультант:

Розділ	Консультант	Підпис, дата		Оцінка (бали)
		Завдання видав	Завдання прийняв	
	не передбачено			

7. Дата видачі завдання: «24» лютого 2025 р.

Керівник:

_____ Тетяна ЧОРНА
(підпис)

Завдання прийняла до виконання:

_____ Анастасія ПИЛИПЧЕНКО
(підпис)

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН-ГРАФІК
виконання кваліфікаційної роботи
(дипломної роботи)**

№ з/п	Назва етапів роботи та питань, які мають бути розроблені відповідно до завдання	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1	Систематизація матеріалів про діяльність об'єкту дослідження	24.02.2025 р.	
2	Вивчення теоретичного матеріалу, написання першого розділу роботи	10.03.2025 р.	
3	Аналіз діяльності об'єкту дослідження, написання другого розділу	24.03.2025 р.	
4	Розробка та написання рекомендаційної частини роботи	14.04.2025 р.	
5	Завершення вступу та висновків, формування анотації, впорядкування списку літератури	28.04.2025 р.	
6	Перевірка на антиплагіат	05.05.2025 р.	
7	Оформлення дипломної роботи та представлення її на кафедрі	10.05.2025 р.	

Здобувачка

_____ Анастасія ПИЛИПЧЕНКО
(підпис)

Перевірка на антиплагіат:

_____ Юрій КОСТІН
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Удосконалення процесів проведення експертизи товарів в митній справі в умовах цифровізації. – Рукопис.

Бакалаврська кваліфікаційна робота зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (ОП «Митна справа»). – Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2025.

Бакалаврська кваліфікаційна робота присвячена дослідженню процесів проведення експертизи товарів у митній справі та розробці рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах цифровізації. У роботі розглянуто теоретичні засади митної експертизи, проаналізовано сучасні технологічні рішення, що сприяють підвищенню ефективності та прозорості митних процедур. Проведено оцінку впливу цифрових інструментів на процес експертизи товарів, використано методи SWOT- і PEST-аналізу для визначення стратегічних напрямів розвитку митної справи.

На основі отриманих результатів розроблено практичні рекомендації щодо підвищення точності, швидкості та ефективності експертизи товарів, зокрема шляхом впровадження автоматизованих систем, використання технологій штучного інтелекту та блокчейн-рішень, а також удосконалення нормативно-правового регулювання.

Ключові слова: митна експертиза, цифровізація, митна справа, автоматизація, SWOT-аналіз, PEST-аналіз, штучний інтелект, блокчейн.

ANNOTATION

Improvement of the Processes of Goods Examination in Customs Affairs under Digitalization Conditions. – Manuscript.

Bachelor's qualification thesis in the specialty 076 "Entrepreneurship, Trade, and Exchange Activities" (Educational Program "Customs Affairs"). – Educational and Scientific Institute "Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy" of V.N. Karazin Kharkiv National University. – Kharkiv, 2025.

The Bachelor's qualification work is devoted to the study of the processes of goods examination in customs affairs and the development of recommendations for their improvement under digitalization conditions. The theoretical foundations of customs expertise are considered in the work, and modern technological solutions that contribute to increasing the efficiency and transparency of customs procedures are analyzed. The impact of digital tools on the process of goods examination is assessed, and SWOT and PEST analysis methods are used to determine strategic directions for the development of customs affairs.

Based on the obtained results, practical recommendations are developed to enhance the accuracy, speed, and efficiency of goods examination, in particular through the implementation of automated systems, the use of artificial intelligence technologies and blockchain solutions, as well as the improvement of regulatory frameworks.

Keywords: customs examination, digitalization, customs affairs, automation, SWOT-analysis, PEST-analysis, artificial intelligence, blockchain.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ	
ПРОЦЕСІВ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ В МИТНІЙ	
СПРАВІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	
	9
1.1 Сутність проведення експертизи в митній справі.....	9
1.2 Особливості проведення експертизи товарів в митній справі в умовах цифровізації.....	17
1.3 Міжнародний досвід проведення експертизи товарів в митній справі в умовах цифровізації.....	21
Висновки до 1 розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ПРОВЕДЕННЯ	
ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ В МИТНІЙ СПРАВІ НА ФОП	
«МУРАТОВ».....	
	27
2.1 Характеристика діяльності ФОП «МУРАТОВ».....	27
2.2 Аналіз господарської діяльності ФОП «МУРАТОВ».....	30
Висновки до 2 розділу.....	34
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ	
В МИТНІЙ СПРАВІ НА ФОП «МУРАТОВ» В УМОВАХ	
ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	
	35
3.1. Використання сучасних цифрових технологій для підвищення ефективності експертизи товарів на ФОП «МУРАТОВ».....	35
3.2 Оцінка та мінімізація ризиків при проведенні експертизи товарів в митній справі на ФОП «МУРАТОВ».....	38
Висновки до 3 розділу.....	46
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Сучасний світ перебуває в епіцентрі цифрової революції, яка охоплює всі сфери економіки, зокрема й митну справу. Проведення експертизи товарів є ключовим етапом митного контролю, що визначає їхню класифікацію, походження та відповідність стандартам. Традиційні методи експертизи поступово доповнюються сучасними цифровими інструментами, такими як автоматизовані системи аналізу даних, блокчейн для відстеження ланцюгів постачання та штучний інтелект для розпізнавання контрафактної продукції. Удосконалення цих процесів є критично важливим для забезпечення ефективності митного регулювання та підвищення рівня безпеки міжнародної торгівлі.

Актуальність цієї теми зумовлена стрімким зростанням обсягів зовнішньоекономічної діяльності, появою нових викликів у боротьбі з контрабандою та фальсифікатом, а також необхідністю гармонізації митних процедур із міжнародними стандартами. Використання цифрових технологій у митній експертизі сприяє скороченню часу на перевірку товарів, мінімізації людського фактора та зниженню корупційних ризиків. Крім того, впровадження інноваційних рішень дозволяє підвищити конкурентоспроможність національної економіки, спрощуючи процеси торгівлі та знижуючи витрати для бізнесу. Отже, дослідження шляхів удосконалення експертизи товарів в умовах цифровізації є вкрай важливим для подальшого розвитку митної системи.

Метою дипломної роботи є теоретично дослідити процеси проведення експертизи товарів в митній справі та розробити стратегію їх удосконалення в умовах цифровізації. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- 1) Дослідити сутність та значення проведення експертизи товарів у митній справі.

- 2) Проаналізувати вплив цифровізації на процеси проведення експертизи товарів у митній сфері.
- 3) Вивчити міжнародний досвід використання цифрових технологій у митній експертизі.
- 4) Проаналізувати підприємницьку діяльність ФОП «Муратов», зокрема його господарську діяльність та особливості митної експертизи товарів.
- 5) Визначити сучасні цифрові технології, які можуть підвищити ефективність експертизи товарів на підприємстві ФОП «Муратов».
- 6) Оцінити та розробити заходи щодо мінімізації ризиків під час проведення митної експертизи товарів у контексті цифровізації.
- 7) Запропонувати практичні шляхи вдосконалення процесів експертизи товарів у митній справі на ФОП «Муратов» із використанням цифрових технологій.

Один із ключових аспектів удосконалення процесів проведення експертизи товарів у митній справі в умовах цифровізації – це забезпечення надійного кіберзахисту даних. Впровадження сучасних технологій експертизи товарів потребує використання передових методів шифрування для захисту інформації, багаторівневої автентифікації для доступу до електронних баз даних та постійного моніторингу цифрових систем на предмет можливих загроз. Важливим елементом є також розробка ефективних протоколів реагування на кіберінциденти, що дозволяють оперативно виявляти, локалізувати та усувати потенційні ризики без порушення митних процедур. Таким чином, цифровізація процесів експертизи товарів має супроводжуватися надійною системою кібербезпеки, що гарантуватиме захист даних та підвищення ефективності митного контролю.

Об'єктом дипломної роботи виступає процес проведення експертизи товарів у митній справі в умовах цифровізації.

Предмет дослідження – методи та інструменти цифровізації, що застосовуються для вдосконалення експертизи товарів у митній справі на підприємстві ФОП «МУРАТОВ».

Наукова новизна полягає в розробці та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо використання цифрових технологій для вдосконалення експертизи товарів на прикладі ФОП «Муратов». Зокрема, вперше здійснено комплексний аналіз впливу цифровізації на експертну діяльність малого підприємства в митній сфері, визначено ключові технологічні рішення для автоматизації процесів перевірки товарів, а також запропоновано методи мінімізації ризиків, пов'язаних із людським фактором і можливими зловживаннями.

Отримані результати можуть бути використані як основа для подальшого вдосконалення митної експертизи не лише на рівні окремих підприємств, а й у загальній системі митного контролю.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 61 сторінка друкованого тексту. У роботі розміщено 7 таблиць, 6 малюнків. Список використаних джерел складається з 80 найменувань

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ В МИТНІЙ СПРАВІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

1.1 Сутність проведення експертизи в митній справі.

Експертиза в митній справі є важливим інструментом контролю та забезпечення відповідності товарів митному законодавству. Вона передбачає проведення спеціальних досліджень, які допомагають встановити характеристики товарів, їх вартість, походження, класифікацію та відповідність технічним чи санітарним нормам. Результати експертизи відіграють ключову роль у прийнятті рішень щодо митного оформлення, визначення ставок мита та виявлення можливих порушень. Таким чином, експертне дослідження є необхідним етапом для забезпечення законності та прозорості митних процедур.

Митна експертиза є важливим інструментом забезпечення законності та ефективності митного контролю. Протягом багатьох років науковці та практики у сфері митної справи пропонували різні визначення цього поняття, кожне з яких відображає певний аспект або особливість даного явища. Деякі з визначень митної експертизи, що дозволяє порівняти різні підходи й виділити спільні та відмінні риси зібрано у табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Визначення поняття «митна експертиза»

Автор	Визначення
О. Бавико [2, с. 7]	Спеціалізоване науково-практичне дослідження, здійснюване експертами у сфері митної справи, спрямоване на вирішення комплексу завдань. Головною метою такого дослідження є гарантування законності та дотримання правопорядку під час переміщення товарів через митний кордон України, що сприяє ефективному регулюванню зовнішньоекономічної діяльності та захисту національних інтересів.

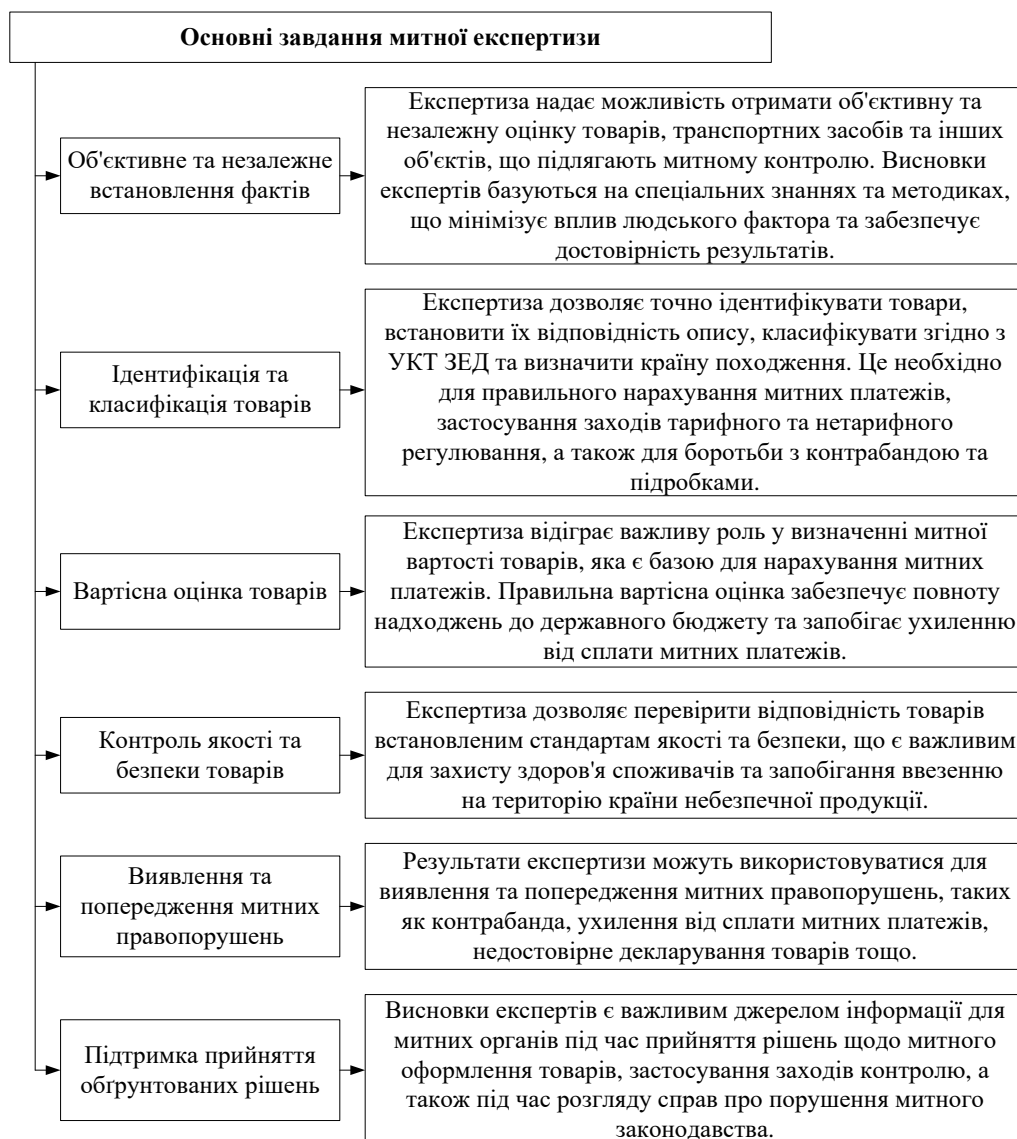
Продовження табл. 1.1.

О. Найденко [3, с. 122]	Процедурні дії, що виконуються митними органами або уповноваженими фахівцями (експертами) з метою отримання актуальної інформації, необхідної для здійснення митного контролю та оформлення товарів. Ці заходи спрямовані на забезпечення відповідності законодавчим вимогам, запобігання правопорушенням та оптимізацію процесів переміщення товарів через митний кордон.
О. Бойко[4, с. 58]	Комплексне науково-аналітичне дослідження, яке проводять митні органи в межах контролю товарів для встановлення їхнього складу, характеристик та властивостей після отримання необхідних відомостей. Основною метою такого дослідження є гарантування митної, економічної та фінансової безпеки держави, захист національних інтересів України, а також запобігання потраплянню на внутрішній ринок неякісної або потенційно небезпечної продукції.
Г. Карпенко [5, с. 10]	Відмінною рисою здійснення митної експертизи фахівцями митної справи є розробка та адаптація різних алгоритмів підготовки й проведення експертних процедур. Цей процес залежить від специфіки діяльності митного органу, особливостей процесуального регулювання та виконання правоохоронних завдань, спрямованих на забезпечення законності й контролю в митній сфері.
І. Сташевська [6, с. 109]	Незалежно від цільового призначення кодування, митна експертиза класифікації товарів за УКТ ЗЕД є інструментом встановлення обставин процедури, що визначає правильний код товару. Науковий підхід передбачає, що висновки інших органів, установ чи організацій щодо класифікації товарів за УКТ ЗЕД у сфері митного та податкового обліку мають лише рекомендаційний або інформаційний характер. Це пояснюється тим, що до компетенції експертів-товарознавців науково-дослідних установ не належать повноваження з ведення УКТ ЗЕД, вирішення правових питань чи оцінювання правомірності застосування законодавчих норм митними та податковими органами при визначенні кодів товарів.

Отже, митна експертиза - це комплексне науково-практичне дослідження, яке здійснюється фахівцями митної справи або експертами з метою вирішення завдань, що виникають у процесі здійснення митного

контролю та оформлення товарів. Її основна мета полягає в забезпеченні законності та правопорядку під час переміщення товарів через митний кордон України, захисті економічних інтересів держави, а також сприянні ефективному виконанню митними органами своїх функцій.

Митна експертиза відіграє вирішальну роль у забезпеченні законності та ефективності митного контролю, сприяючи захисту економічних інтересів держави та забезпеченню чесної міжнародної торгівлі. При здійсненні експертизи в митній справі вирішується цілий комплекс загальних задач фіскального, контрольного, економічного, правоохоронного, статистичного і захисного характеру, які зображені на мал. 1.1.

Мал. 1.1. Основні завдання митної експертизи

Джерело: сформовано автором самостійно на основі [7]

Отже, митна експертиза є важливим інструментом забезпечення ефективного та законного митного контролю, сприяючи економічному розвитку держави та захисту її інтересів у сфері міжнародної торгівлі.

Експертиза проводиться експертами митних лабораторій та інших установ або окремими спеціалістами, які призначаються посадовою особою митного органу, в провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил. Залежно від специфіки дослідження, митні експертизи поділяються на різні види, кожен із яких має свої завдання та методи проведення. Розгляд основних видів митних експертиз допомагає зрозуміти їхню роль у забезпеченні законності, прозорості та ефективності митних процедур. Види експертизи товарів в митній справі наведені у табл. 1.2. та на мал. 1.2.

Таблиця 1.2.

Види експертизи товарів в митній справі

Вид експертизи	Характеристика	Значення для митного контролю
Ідентифікаційна	Визначає приналежність товару до певної групи або встановлює його унікальні ознаки.	Правильна класифікація товарів та забезпечення митного контролю.
Хімічна	Аналіз хімічного складу товару та пропорцій речовин.	Перевірка відповідності хімічних речовин екологічним, санітарним та безпековим вимогам.
Технологічна	Встановлює можливість переробки товару в межах або за межами митної території України.	Правильний вибір митного режиму та контроль за процесами переробки.
Сертифікаційна	Визначає якісні характеристики товарів та їх відповідність сертифікатам.	Впливає на можливість реалізації продукції на ринку.
Матеріалознавча	Досліджує матеріальний склад товару та його приналежність до класу речовин.	Класифікація товарів та контроль за їх переміщенням.

Продовження таблиці 1.2.

Товарознавча вартісна	Оцінює вартість товару на основі його властивостей, походження та попиту	Визначення митної вартості товарів для нарахування митних платежів.
Оцінна	Визначає споживчу вартість товару та його реальну цінність.	Контроль за ціноутворенням та запобігання зловживанням.
Екологічна	Встановлює відповідність товару екологічним нормам.	Запобігання ввезенню або вивезенню товарів, що можуть завдати шкоди довкіллю.
Мінералогічна (гемологічна)	Аналіз дорогоцінного каміння, визначення його природи та вартості.	Регулювання торгівлі коштовностями та запобігання їх незаконному обігу.
Криміналістична	Виявлення підробок серед митних документів та інших важливих документів.	Боротьба зі злочинністю у сфері митної справи.
Мистецтвознавча	Оцінка культурної, історичної та художньої значущості творів мистецтва.	Запобігання незаконному переміщенню культурних цінностей.

Джерело: сформовано автором самостійно на основі [8]

Серед найважливіших можна виділити ідентифікаційну, хімічну, технологічну, сертифікаційну, матеріалознавчу, товарознавчу вартісну, оцінну, екологічну, мінералогічну (гемологічну), криміналістичну та мистецтвознавчу експертизи. Кожен вид має свою специфіку та застосовується для вирішення конкретних завдань, пов'язаних з ідентифікацією товарів, визначенням їх характеристик, оцінкою вартості, контролем якості та безпеки, а також запобіганням правопорушенням у сфері митної справи.

Мал. 1.2. Види експертизи товарів в митній справі

Джерело: сформовано автором самостійно на основі [8]

Проведення експертизи потребує ретельної підготовки, яка включає кілька ключових етапів (мал. 1.3). Ретельна підготовка до митної експертизи та комплексне дослідження всіх необхідних аспектів дозволяють забезпечити законність та прозорість митних процедур, а також запобігти можливим порушенням під час перетину кордону.

Мал. 1.3. Етапи підготовки до митної експертизи

Джерело: сформовано автором самостійно на основі [10]

Під час проведення митної експертизи перед експертом можуть бути поставлені такі ключові завдання:

- 1) Класифікація товару відповідно до УКТЗЕД – визначення товарної позиції для нарахування митних платежів.
- 2) Визначення митної вартості – встановлення дійсної вартості товару на основі його характеристик, ринкової ціни та документального підтвердження.
- 3) Оцінка ринкової вартості товару – дослідження цінності товару з урахуванням його якісних показників (матеріал, сорт, виробник, умови реалізації тощо).

4) Перевірка справжності митних документів – криміналістичний аналіз печаток, штампів, сертифікатів та інших документів, що мають значення для митного оформлення.

5) Визначення екологічної та експлуатаційної безпеки товару – встановлення відповідності екологічним нормам та можливості використання у визначених умовах.

6) Аналіз хімічного складу та фізичних властивостей – визначення складу речовин, що входять до товару, а також його фізичних характеристик.

7) Ідентифікація характеру товару – з'ясування, чи товар підлягає ліцензуванню або є продукцією подвійного використання.

8) Оцінка можливості реалізації товару – перевірка відповідності продукції вимогам ринку, державних стандартів та технічних регламентів.

9) Аналіз культурної та історичної цінності – для товарів, що можуть мати статус культурної спадщини або антикваріату.

Спланована та професійно проведена експертиза дозволяє ефективно класифікувати товари, визначити їхню вартість, перевірити якісні та безпекові показники, а також підтвердити відповідність митним та міжнародним стандартам. Завдяки системному підходу до митних експертиз забезпечується законність зовнішньоекономічної діяльності, зменшуються ризики контрабанди та підробки документів, а також оптимізується процес митного контролю.

1.2 Особливості проведення експертизи товарів в митній справі в умовах цифровізації.

Цифровізація відіграє ключову роль у модернізації митної справи, зокрема в процесах експертизи товарів. Впровадження електронного декларування та автоматизація обробки даних значно скорочують час на перевірку вантажів. Це мінімізує потребу в ручному введенні даних та обробці паперової документації, що прискорює митне оформлення товарів та зменшує ризик помилок.

Використання технологій Інтернету речей для відстеження вантажів у реальному часі революціонує логістичні ланцюги. Це дозволяє митним органам оперативно отримувати інформацію про стан і місцезнаходження вантажів, що підвищує ефективність логістики та дозволяє швидко реагувати на потенційні затримки або втрату вантажів. Автоматизація також сприяє зменшенню помилок у документації, гарантуючи точність митних декларацій та скорочуючи час на перевірку вантажів.

Цифровізація сприяє підвищенню прозорості та ефективності митних процедур, що є важливим для лібералізації міжнародної торгівлі. Вона також дозволяє покращити контроль за якістю та безпекою товарів, що перетинають кордон, завдяки можливості швидкого доступу до необхідної інформації та аналізу даних. Це сприяє створенню більш надійного та ефективного митного середовища [11].

Серед основних факторів впливу цифровізації на проведення експертизи товарів в митній справі можна виділити наступні:

1. *Прискорення та підвищення ефективності.* Цифровізація дозволяє автоматизувати багато рутинних процесів, таких як перевірка документів та ідентифікація товарів. Це значно скорочує час, необхідний для проведення експертизи, та зменшує ризик помилок, пов'язаних з людським фактором. Використання сенсорів та сканерів дозволяє швидко аналізувати

склад вантажів, виявляти небезпечні або незаконні товари без необхідності фізичного огляду кожного контейнера.

2. *Покращення контролю та безпеки.* Цифрові технології, такі як системи відеоспостереження та GPS-трекінгу, дозволяють відстежувати рух товарів у режимі реального часу. Це підвищує прозорість та контроль за ланцюгами поставок, запобігаючи контрабанді та іншим незаконним операціям. Крім того, цифрові рішення у сфері кібербезпеки забезпечують захист митних баз даних від несанкціонованого доступу та кібератак.

3. *Сприяння міжнародній торгівлі.* Цифровізація митних процедур сприяє лібералізації міжнародної торгівлі, спрощуючи та прискорюючи перетин кордону для легальних товарів. Це особливо важливо для експорту продовольства, який є ключовим для економіки України. Ефективна та прозора митна система дозволяє українським виробникам та експортерам швидше та ефективніше виходити на міжнародні ринки, що сприяє економічному зростанню та стабільності країни.

Таким чином, цифровізація відіграє ключову роль у трансформації митної експертизи товарів, сприяючи її прискоренню, підвищенню ефективності та покращенню безпеки. Завдяки впровадженню сучасних технологій, таких як автоматизовані системи перевірки, GPS-моніторинг та кібербезпека, митні органи отримують змогу оперативно і точно аналізувати вантажі, знижуючи ризики контрабанди та шахрайства. Крім того, цифровізація сприяє міжнародній торгівлі, роблячи митні процедури більш прозорими та зручними для легального бізнесу. Враховуючи сучасні виклики глобалізації, подальший розвиток цифрових технологій у митній справі є невід'ємною умовою для забезпечення ефективного функціонування торговельних процесів і економічного зростання України.

Діджиталізація у сфері митної справи передбачає впровадження та використання цифрових технологій для оптимізації та модернізації митних процедур. Це включає в себе перехід від паперового документообігу до електронного, автоматизацію процесів митного контролю, використання

інформаційних систем для аналізу ризиків, електронне декларування товарів, а також застосування сучасних технічних засобів контролю, таких як скануючі системи.

Ключові аспекти адміністративно-правової характеристики діджиталізації у митній сфері включають:

1) Нормативно-правове забезпечення. Створення правової бази для регулювання електронного документообігу, електронного декларування, використання електронного цифрового підпису та інших цифрових інструментів у митній справі. Це також передбачає адаптацію національного законодавства до міжнародних стандартів та угод, таких як Кіотська конвенція та Угода про спрощення процедур торгівлі.

2) Автоматизація митних процедур. Впровадження автоматизованих систем для митного оформлення, аналізу та управління ризиками, що дозволяє прискорити процеси, зменшити вплив людського фактору та мінімізувати корупційні ризики.

3) Інформаційна інфраструктура. Створення та розвиток митної інформаційної інфраструктури, що забезпечує ефективний обмін даними між митними органами, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іншими зацікавленими сторонами. Це включає в себе створення єдиних електронних баз даних, порталів для надання митних послуг та інших інформаційно-комунікаційних засобів.

4) Забезпечення кібербезпеки. Розробка та впровадження заходів для захисту митних інформаційних систем від кіберзагроз, забезпечення конфіденційності та цілісності даних [19].

Отже, діджиталізація є важливим інструментом модернізації митної системи, що значно впливає на проведення експертизи товарів. Впровадження цифрових технологій сприяє автоматизації митних процедур, підвищенню ефективності митного контролю, зниженню впливу людського фактору та мінімізації корупційних ризиків. Використання сучасних інформаційних

систем дозволяє швидше та точніше аналізувати товари, забезпечуючи прозорість і безпеку зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 1.3.

Адміністративно-правова характеристика діджиталізації у сфері митної справи

Аспект	Зміст
Автоматизація митних процедур	Впровадження автоматизованих систем для митного оформлення, аналізу та управління ризиками. Скорочення часу проведення митних процедур, зниження впливу людського фактора та мінімізація корупційних ризиків.
Нормативно-правове забезпечення	Створення правової бази для регулювання електронного документообігу, електронного декларування, використання електронного цифрового підпису. Адаптація законодавства до міжнародних стандартів (Кіотська конвенція, Угода про спрощення процедур торгівлі).
Інформаційна інфраструктура	Створення єдиних електронних баз даних, порталів для митних послуг, інформаційних систем для обміну даними між митними органами, бізнесом та іншими державними установами.
Забезпечення кібербезпеки	Розробка заходів для захисту митних інформаційних систем від кібератак, забезпечення конфіденційності та цілісності даних.
Призначення діджиталізації	Оптимізація та спрощення митних процедур, підвищення ефективності контролю, зменшення корупційних ризиків, сприяння міжнародній торгівлі, забезпечення прозорості та модернізація митної служби.

Представлена у табл. 1.3. адміністративно-правова характеристика діджиталізації демонструє ключові аспекти її впливу, включаючи нормативно-правове забезпечення, автоматизацію процесів, розвиток інформаційної інфраструктури та забезпечення кібербезпеки. Саме ці фактори формують основу для ефективного функціонування сучасної митної системи.

Загалом, цифровізація сприяє спрощенню та прискоренню митних процедур, робить їх більш безпечними та зручними як для держави, так і для бізнесу. Вона також підтримує міжнародну торгівлю, забезпечуючи

інтеграцію України у світову економіку. Подальший розвиток цифрових технологій у митній сфері є необхідною умовою для підвищення конкурентоспроможності країни та її економічної стабільності.

1.3 Міжнародний досвід проведення експертизи товарів в митній справі в умовах цифровізації

В умовах глобалізації та цифрової трансформації митна справа потребує впровадження передових технологій для підвищення ефективності контролю та спрощення митних процедур. Досвід країн Європейського Союзу демонструє важливість автоматизації митної діяльності для забезпечення прозорості та прискорення процесів митного оформлення товарів.

Одним із ключових напрямів цифровізації митної справи є впровадження сучасних інформаційних систем для обробки митних даних. Однією з найбільш ефективних є система ASYCUDA, яка широко використовується митними адміністраціями багатьох країн. Вона дозволяє здійснювати електронну обробку декларацій, управління ризиками, контроль транзитних операцій та аналіз фінансових потоків.

Важливою перевагою ASYCUDA є її гнучкість, що дозволяє налаштовувати систему відповідно до особливостей національних митних режимів. Крім того, її стандартизація згідно з міжнародними нормами (ISO, Всесвітньою митною організацією та ООН) забезпечує відповідність сучасним вимогам торговельної політики [31].

Одеська митниця активно впроваджує сучасні цифрові технології для оптимізації митних процедур і підвищення прозорості роботи. Одним із ключових кроків у цьому напрямку стало запровадження системи обробки митних даних ASYCUDA. Це автоматизоване програмне забезпечення дозволяє значно спростити митне оформлення, зменшити час перевірки товарів та мінімізувати корупційні ризики.

Як зазначила начальник митниці Юлія Марушевська, перехід на ASYCUDA є стратегічним рішенням, яке спрямоване на створення ефективного митного середовища. Програмне забезпечення митниці отримує безкоштовно, проте значні кошти будуть витрачені на навчання персоналу. Попередньо заплановано, що повний процес адаптації системи займе близько року. Очікується, що після впровадження ASYCUDA процедура оформлення вантажів скоротиться до 15-60 хвилин, що є важливим кроком до спрощення зовнішньоекономічної діяльності.

Одеська митниця також ініціює нові механізми фінансування та стимулювання праці своїх співробітників. Зокрема, передбачається підвищення заробітної плати за рахунок доходів від брокерських послуг, які митниця планує надавати самостійно. Це має зменшити залежність від посередницьких компаній і зробити послуги митного оформлення доступнішими для бізнесу.

Важливо відзначити, що паралельно з цифровізацією митних процедур відбувається й перегляд підходів до митного контролю. Так, керівники різних служб і відомств підписали наказ, що скасовує необґрунтовані перевірки контейнерів на Одеській митниці, що дозволяє скоротити час на проходження кордону та зменшити бюрократичний тиск на бізнес.

Ще одним нововведенням стало спрощення процедури розмитнення товарів із 30 країн, включаючи держави Європи, США та Ізраїль. Відтепер митниця здійснює оформлення таких товарів на основі контрактної вартості, що підтверджується сертифікатом походження. Крім того, українські виробники отримали можливість розмитнювати імпортовану сировину за ціною інвойсу, що сприяє розвитку вітчизняного виробництва та зниженню витрат на логістику [38].

Автоматизація експертизи товарів у митній справі дозволяє значно знизити час на проведення митного контролю, мінімізувати людський фактор і покращити точність перевірки. Удосконалення методів збору та аналізу

даних сприяє підвищенню ефективності роботи митних органів, а також оптимізації процедур обліку та документального супроводу товарів.

Ще однією з важливих автоматизованих систем у митній справі є Cargo Targeting System (CTS), розроблена Всесвітньою митною організацією (WCO). Ця система активно використовується в США, Канаді та інших країнах для підвищення ефективності митного контролю, зменшення ризиків незаконного перевезення товарів і прискорення процедури оформлення.

WCO CTS дозволяє оперативно обробляти великі обсяги даних, отримуючи інформацію з електронних маніфестів, коносаментів та інших документів, що супроводжують вантажі. Це дає змогу виявляти потенційно небезпечні або незаконні товари ще до їх прибуття на митну територію, що значно підвищує ефективність митного контролю та запобігає порушенням.

Призначення Cargo Targeting System полягає у створенні можливостей для митних органів зосереджувати увагу на високоризикових вантажах, використовуючи сучасні методи аналізу даних та міжнародні стандарти. CTS функціонує як система управління ризиками, яка дозволяє митним органам оцінювати імпорتنі, експортні та транзитні вантажі, визначаючи потенційні загрози.

Серед основних переваг CTS слід відзначити:

- Автоматизовану обробку ризиків. Система аналізує митні декларації, транспортні документи та історичні дані, дозволяючи швидко визначати підозрілі вантажі.
- Обмін даними між країнами. CTS дозволяє оперативно обмінюватися інформацією між митними адміністраціями різних держав, що сприяє міжнародній співпраці в боротьбі з контрабандою.
- Навчання та підтримку. WCO надає державам-учасницям повний комплекс навчальних програм для роботи із системою, а також забезпечує її технічне обслуговування.

Однією з ключових переваг WCO CTS є її здатність до систематичного та ефективного аналізу ризиків. Система застосовує послідовні критерії до всіх

вантажних записів, надаючи користувачам миттєві результати. Це дозволяє митним органам зосередити свої ресурси на вантажах, які становлять найбільший ризик, одночасно сприяючи швидкому оформленню вантажів з низьким рівнем ризику. Крім того, WCO CTS забезпечує можливість моніторингу статусу вантажів високого ризику протягом усього циклу інспекції, а також ведення журналу активності користувачів для забезпечення прозорості та підзвітності. Завдяки цим функціям, WCO CTS є важливим інструментом для митних адміністрацій, що прагнуть забезпечити безпеку та ефективність міжнародної торгівлі [42].

Таким чином, міжнародний досвід цифровізації митної справи підтверджує, що впровадження таких систем, як ASYCUDA та CTS, сприяє вдосконаленню процедур митного контролю, підвищенню рівня безпеки та ефективному управлінню ризиками. Впровадження цих технологій є важливим кроком на шляху до створення сучасної, автоматизованої та прозорої митної системи, яка відповідає міжнародним стандартам. Однак, успішна інтеграція цих систем вимагає не лише технічного впровадження, але й комплексного підходу, що включає навчання персоналу, адаптацію законодавства та міжвідомчу співпрацю. Важливо також враховувати специфіку національного контексту та забезпечити гармонізацію з міжнародними стандартами для досягнення максимальної ефективності та забезпечення сталого розвитку митної системи.

Цифровізація митної служби України – це багатоетапний процес, який розпочався на початку 2000-х років і триває до сьогодні. Кожен етап характеризується своїми особливостями та досягненнями, що відображають загальний прогрес у розвитку інформаційних технологій та їх впровадженні в митну сферу.

1. Ранній етап (2000-2010 рр.): перші кроки автоматизації.

На цьому етапі відбувалося початкове впровадження інформаційних технологій у митну службу. Основні зусилля були спрямовані на автоматизацію базових процесів, таких як обробка митних декларацій та

контроль за переміщенням товарів. Це був період, коли електронні сервіси лише починали з'являтися, і їх використання було обмеженим.

2. Етап становлення е-систем (2011-2015 рр.): розвиток електронного декларування.

Цей етап характеризується активним розвитком електронних систем, зокрема впровадженням системи електронного декларування для митниці (e-Customs). Це дозволило значно прискорити процес оформлення митних декларацій та зменшити паперовий документообіг. Також було створено електронний кабінет платника податків, що спростило взаємодію між митними органами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

3. Розширення цифрових сервісів (2016-2019 рр.): "Єдине вікно" та АСАУР.

На цьому етапі відбулося подальше розширення спектру електронних сервісів. Зокрема, було впроваджено систему "Єдине вікно", що дозволило скоротити час на митне оформлення та зменшити корупційні ризики. Також було запроваджено автоматизовану систему аналізу та управління ризиками (АСАУР), що дозволило ефективніше виявляти та запобігати митним правопорушенням.

4. Інтеграція та оптимізація (2020-2021 рр.): міжвідомча взаємодія.

Цей етап характеризується оптимізацією та інтеграцією електронних сервісів між різними урядовими установами. Це дозволило покращити координацію між митними органами, податковою службою та іншими відомствами, що сприяло підвищенню ефективності митного контролю.

5. Сучасний етап (з 2022 р.): цифровізація в умовах війни.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну внесло суттєві корективи у процес цифровізації митної служби. В умовах війни особлива увага приділяється посиленню кібербезпеки, підтримці роботи електронних сервісів та їх доступності для бізнесу. Також триває робота над приєднанням України до митного безвізу з країнами Європи та впровадженням Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS) [48].

ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ

Експертиза в митній справі відіграє важливу роль у забезпеченні законності та ефективності митного контролю. Вона дозволяє встановити характеристики товарів, їх вартість, походження та відповідність законодавчим нормам. Завдяки об'єктивному та незалежному аналізу експертиза допомагає виявляти порушення, запобігати ухиленню від митних платежів і сприяти чесній міжнародній торгівлі.

Цифровізація митних процедур значно підвищує ефективність та оперативність експертизи. Використання автоматизованих систем, таких як ASYCUDA та Cargo Targeting System, дозволяє митним органам швидко обробляти великі обсяги даних, виявляти ризикові вантажі та мінімізувати людський фактор. Це сприяє підвищенню прозорості, зменшенню корупційних ризиків і створенню сприятливих умов для бізнесу.

Застосування сучасних технологій у митній сфері покращує контроль за безпекою товарів, що перетинають кордон. Системи відеоспостереження, GPS-трекінг та електронні бази даних допомагають моніторити вантажі в режимі реального часу, запобігаючи контрабанді та нелегальному імпорту. Такі інновації є важливими для міжнародної торгівлі, оскільки сприяють швидшому та безпечнішому переміщенню товарів.

Таким чином, розвиток експертизи в митній справі та її цифровізація є невід'ємною складовою модернізації митної системи. Це дозволяє підвищити ефективність державного контролю, сприяти економічному розвитку та забезпечувати відповідність митної діяльності міжнародним стандартам. Інноваційні підходи та впровадження автоматизованих систем роблять митне адміністрування більш сучасним, зручним та ефективним.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФОП «МУРАТОВ»

2.1 Характеристика діяльності ФОП «МУРАТОВ»

В серці науково-промислового Харкова в 2015 році розпочало свій шлях ФОП «МУРАТОВ», як скромне сімейне підприємство. Завдяки невпинному прагненню до інновацій та наполегливій праці, компанія швидко вийшла за межі локального ринку, завоювавши національне визнання. Відкриття стратегічно розташованого офісу на проспекті Науки, ключовій транспортній артерії міста, стало каталізатором залучення клієнтів та партнерів з усієї України. Харків, з його розвиненою інфраструктурою та вигідним географічним положенням, став ідеальним плацдармом для стрімкого зростання бізнесу.

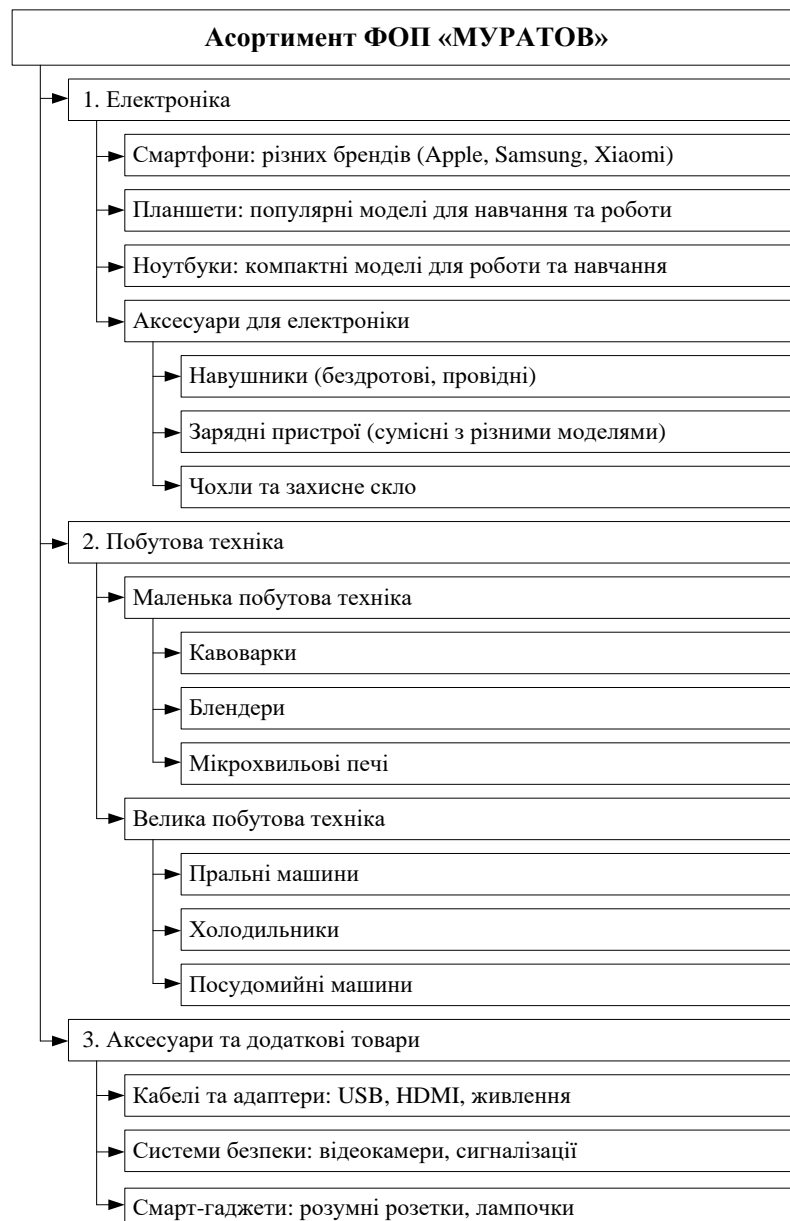
Вже на ранніх етапах свого розвитку ФОП «МУРАТОВ» усвідомило важливість цифрової трансформації. Впровадження сучасної онлайн-платформи для замовлень та автоматизованих систем управління дозволило не лише оптимізувати бізнес-процеси, але й забезпечити неперевершену зручність для клієнтів. Це стало ключовою конкурентною перевагою, що дозволила скоротити час обробки та доставки товарів. Початкова спеціалізація на роздрібній торгівлі традиційними товарами швидко еволюціонувала у 2017 році, коли компанія зробила рішучий крок у світ онлайн-продажів. Використання інтернет-платформи та поштових замовлень відкрило доступ до широкої клієнтської бази по всій країні, що суттєво збільшило обсяги продажів та дозволило адаптуватися до мінливих ринкових умов.

З кожним роком ФОП «МУРАТОВ» невпинно розширював асортимент продукції, реагуючи на сучасні тенденції та потреби клієнтів. Паралельно компанія активно працювала над удосконаленням логістичних процесів, що дозволило значно скоротити час доставки та підвищити якість обслуговування. Співпраця з надійними постачальниками та впровадження

новітніх систем контролю якості забезпечили високу репутацію підприємства, зробивши його надійним партнером для клієнтів по всій Україні.

Орієнтуючись на сучасні тенденції ринку та потреби споживачів, компанія формує свій товарний каталог так, щоб охопити найпопулярніші категорії товарів, забезпечуючи зручність вибору та вигідні умови придбання.

Основу асортименту підприємства складає електроніка, що включає смартфони, планшети та ноутбуки від провідних світових брендів, які представлені на мал. 2.1.

Мал. 2.1. Асортимент ФОП «МУРАТОВ»

Джерело: сформовано автором самостійно

У сучасному світі ці пристрої є невід'ємною частиною життя кожної людини – вони допомагають у навчанні, роботі, спілкуванні та розвагах. ФОП «МУРАТОВ» пропонує лише перевірені моделі, які поєднують у собі продуктивність, стильний дизайн і довговічність. До цієї категорії також входять різноманітні аксесуари: бездротові та дротові навушники, зарядні пристрої, чохла та захисні стекла, що забезпечують додатковий комфорт у користуванні гаджетами.

Важливим напрямком діяльності компанії є побутова техніка, яка полегшує повсякденне життя. Маленькі кухонні помічники, такі як кавоварки, блендери та мікрохвильові печі, дозволяють швидко та зручно готувати улюблені страви, тоді як великогабаритна техніка – пральні машини, холодильники та посудомийні машини – допомагає підтримувати комфорт і порядок у домі.

ФОП «МУРАТОВ» реалізує широкий спектр аксесуарів та додаткових товарів. Кабелі, адаптери, системи безпеки, смарт-гаджети – усе це сприяє підвищенню рівня комфорту, безпеки та зручності у повсякденному житті. Розумні розетки та лампочки дозволяють автоматизувати керування електроприладами, а відеокамери та сигналізації допомагають захистити житло чи бізнес.

Головним принципом компанії є забезпечення високої якості продукції, яка відповідає сучасним стандартам. ФОП «МУРАТОВ» співпрацює лише з перевіреними постачальниками та провідними виробниками, що дозволяє гарантувати надійність і довговічність кожного товару.

Таким чином, завдяки широкому вибору продукції, відповідальному підходу до ведення бізнесу та орієнтації на клієнта, ФОП «МУРАТОВ» займає стабільні позиції на ринку роздрібною торгівлі. Компанія не просто продає товари – вона пропонує якість, комфорт та інноваційні рішення для кожного клієнта.

2.2 Аналіз господарської діяльності ФОП «МУРАТОВ»

Аналіз господарської діяльності підприємства – це не просто сукупність економічних розрахунків, а складний процес, що розкриває внутрішню динаміку бізнесу. Він дозволяє побачити, як підприємство використовує свої ресурси, наскільки ефективно управляє активами та зобов'язаннями, та як реагує на зміни ринкового середовища. Цей аналіз є фундаментом для прийняття стратегічних рішень, адже надає об'єктивну картину фінансового стану та перспектив розвитку.

В основі аналізу господарської діяльності лежить принцип системності. Це означає, що підприємство розглядається як єдиний організм, де всі елементи взаємопов'язані. Аналітик не просто вивчає окремі показники, а досліджує їх взаємодію, виявляє причинно-наслідкові зв'язки та визначає фактори, що впливають на результати діяльності. Такий підхід дозволяє побачити не лише поточний стан підприємства, але й прогнозувати його майбутній розвиток.

Результати аналізу господарської діяльності – це не просто цифри, а інструмент для управління бізнесом. Вони допомагають виявити резерви підвищення ефективності, оптимізувати витрати, покращити фінансову стійкість та підвищити конкурентоспроможність підприємства. У сучасному світі, де ринкові умови постійно змінюються, аналіз господарської діяльності стає невід'ємною частиною успішного бізнесу, що дозволяє підприємству адаптуватися до нових викликів та досягати поставлених цілей.

ФОП «МУРАТОВ» демонструє стабільне зростання основних техніко-економічних показників протягом 2021-2023 років, що наведено у табл. 2.1.

Дохід підприємства збільшився з 5 млн грн у 2021 році до 9 млн грн у 2023 році, що свідчить про розширення ринку збуту та збільшення обсягів продажів. Валовий та чистий прибуток також зростають, що підтверджує ефективність управління витратами та прибутковість діяльності.

Таблиця 2.1.

**Техніко-економічні показники підприємства
ФОП «МУРАТОВ» за 2021-2023 рр.**

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Дохід (виручка), грн	5000000	7000000	9000000
Валовий прибуток, грн	1500000	2300000	3000000
Чистий прибуток, грн	800000	1200000	1500000
Коефіцієнт ліквідності	1.5	1.7	1.9
Рентабельність продажу, %	16	17,5	18
Кількість реалізованих товарів (одиниць)	2500	3000	3500
Витрати на логістику, грн	500000	600000	700000
Інвестиції в оновлення обладнання, грн	100000	150000	200000

Позитивну динаміку демонструють і показники ліквідності та рентабельності. Коефіцієнт ліквідності, що відображає здатність підприємства своєчасно погашати свої зобов'язання, збільшився з 1.5 до 1.9, що свідчить про покращення фінансової стійкості. Рентабельність продажів, що показує, скільки прибутку припадає на кожну гривню доходу, також зросла з 16% до 18%, що свідчить про підвищення ефективності діяльності.

Збільшення кількості реалізованих товарів, витрат на логістику та інвестицій в оновлення обладнання також відображає зростання масштабів діяльності підприємства. Збільшення витрат на логістику може бути пов'язане з розширенням географії продажів, а зростання інвестицій в оновлення обладнання свідчить про прагнення підприємства до підвищення продуктивності та конкурентоспроможності.

Аналіз показує, що ФОП «МУРАТОВ» демонструє позитивну динаміку розвитку, що свідчить про ефективне управління та успішну стратегію розвитку.

Аналіз руху трудових ресурсів є невід'ємною частиною аналізу господарської діяльності підприємства, оскільки дозволяє оцінити ефективність використання людського капіталу, виявити тенденції плинності кадрів, визначити вплив кадрової політики на продуктивність праці та фінансові результати, а також розробити стратегії для оптимізації управління персоналом та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Структурні зміни трудових ресурсів підприємства зображені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Структурні зміни у складі трудових ресурсів ФОП «МУРАТОВ» за 2021-2023 рр.

Посада	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відносне відхилення (2022/2021р),%	Відносне відхилення (2023/2022р),%
Директор	1	1	1	0	0
Менеджер з продажу	3	4	5	33.33	25
Логіст	2	2	3	0	50
ІТ-фахівець	2	2	2	0	0
Фінансовий аналітик	1	1	1	0	0
Спеціаліст з маркетингу	2	3	3	50	0
Клієнтський менеджер	2	3	3	50	0
Оператор call-центру	3	3	4	0	33.33
Кур'єр	2	2	2	0	0

Аналізуючи структурні зміни у складі трудових ресурсів ФОП «МУРАТОВ» за період 2021-2023 років, можна спостерігати тенденцію до розширення штату та оптимізації кадрової структури. Зростання кількості

менеджерів з продажу на 33,33% у 2022 році та на 25% у 2023 році свідчить про активне розширення ринку збуту та збільшення обсягів продажів. Збільшення кількості логістів на 50% у 2023 році вказує на зростання обсягів перевезень та необхідність оптимізації логістичних процесів.

Збільшення кількості спеціалістів з маркетингу та клієнтських менеджерів на 50% у 2022 році свідчить про посилення маркетингової діяльності та покращення якості обслуговування клієнтів. Збільшення кількості операторів call-центру на 33,33% у 2023 році вказує на зростання обсягів звернень клієнтів та необхідність покращення якості обслуговування.

Стабільність кількості директорів, IT-фахівців, фінансових аналітиків та кур'єрів свідчить про стабільність основних бізнес-процесів та ефективне управління ресурсами. Загалом, аналіз показує, що ФОП «МУРАТОВ» активно розвивається та оптимізує свою кадрову структуру для забезпечення ефективного зростання.

Аналіз господарської діяльності ФОП «МУРАТОВ» демонструє позитивну динаміку розвитку протягом 2021-2023 років. Підприємство активно розширює свою діяльність, збільшуючи обсяги продажів, прибуток та інвестуючи в розвиток. Ефективне управління ресурсами, оптимізація бізнес-процесів та адаптація до ринкових змін дозволяють підприємству досягати стабільного зростання.

Зростання кількості працівників, зокрема менеджерів з продажу, логістів та спеціалістів з маркетингу, свідчить про розширення ринку збуту та посилення маркетингової діяльності. Збільшення інвестицій в оновлення обладнання та витрат на логістику відображає прагнення підприємства до підвищення продуктивності та оптимізації процесів. Позитивні показники ліквідності та рентабельності підтверджують фінансову стійкість та ефективність діяльності ФОП «МУРАТОВ».

ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ

Аналіз підприємницької діяльності ФОП «МУРАТОВ» демонструє стійке зростання та ефективне управління ресурсами протягом 2021-2023 років. Підприємство активно розширює свою діяльність, збільшуючи обсяги продажів, прибуток та інвестуючи в розвиток. Позитивна динаміка основних показників свідчить про успішну стратегію розвитку та здатність підприємства адаптуватися до мінливих ринкових умов.

Структурні зміни у складі трудових ресурсів відображають зростання масштабів діяльності та оптимізацію кадрової структури. Збільшення кількості менеджерів з продажу, логістів та спеціалістів з маркетингу свідчить про розширення ринку збуту та посилення маркетингової діяльності. Стабільність кількості основних фахівців забезпечує ефективність ключових бізнес-процесів.

Аналіз конкурентного середовища та ринкових тенденцій дозволяє ФОП «МУРАТОВ» приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку бізнесу, підвищувати конкурентоспроможність та ефективно використовувати ресурси. Позитивні показники ліквідності та рентабельності підтверджують фінансову стійкість та ефективність діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ В МИТНІЙ СПРАВІ НА ФОП «МУРАТОВ» В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

3.1. Використання сучасних цифрових технологій для підвищення ефективності експертизи товарів на ФОП «МУРАТОВ»

Митна реформа ЄС, зокрема концепція "Trust and Check Traders", відкриває нові можливості для використання цифрових технологій в експертизі товарів. Для отримання статусу "Trust and Check Traders" підприємства повинні відповідати суворим критеріям, що гарантують їх надійність, таким як чиста юридична історія, високий рівень контролю над операціями та фінансова спроможність. Ці критерії можуть бути ефективно перевірені та підтверджені за допомогою сучасних цифрових інструментів.

Успішний перехід України на NCTS Фаза 5 у квітні 2024 року, а також зростання кількості українських компаній, що отримали статус АЕО, свідчать про готовність України до інтеграції концепції "Trust and Check Traders". Це також демонструє здатність української митниці ефективно використовувати цифрові технології для забезпечення надійності трейдерів та експертизи товарів.

Державна митна служба України активно цифровізує процеси та створює ІТ-рішення, які можна інтегрувати в Центр митних даних ЄС. Це включає:

- *Впровадження електронного документообігу:* Для швидкого та точного обміну даними між трейдерами та митними органами.
- *Використання баз даних та аналітичних інструментів:* Для отримання інформації про товари, їх характеристики та ринкову вартість, а також для виявлення ризиків.
- *Застосування технологій штучного інтелекту та машинного навчання:* Для автоматизації класифікації товарів та прогнозування ризиків.

– *Використання мобільних додатків та онлайн-платформ*: Для збору та передачі інформації про товари, а також для обміну даними з митними органами.

Актуалізація інструментів з управління ризиками є ключовою для захисту ринку від небезпечних або незаконних товарів. Цифрові технології, такі як системи аналізу даних та штучний інтелект, можуть значно підвищити ефективність цих інструментів.

Рішення ЄС "Електронна митниця" передбачає створення "єдиного вікна", що вимагає координації дій різних відомств. Для цього необхідні сучасні інформаційні механізми, побудовані на нових технологіях та забезпечені комплексною системою захисту інформації [42].

Таким чином, використання сучасних цифрових технологій є необхідним для підвищення ефективності експертизи товарів, забезпечення надійності трейдерів та інтеграції України в митний простір ЄС.

У світі, де технології стрімко розвиваються, використання цифрових інструментів стає невід'ємною частиною будь-якого бізнесу. ФОП «МУРАТОВ», що спеціалізується на продажу електроніки, побутової техніки та аксесуарів, не є винятком. Для забезпечення ефективної експертизи товарів, мінімізації ризиків та підвищення конкурентоспроможності підприємству необхідно активно впроваджувати сучасні цифрові технології.

Експертиза товарів – це складний процес, що вимагає ретельного аналізу характеристик, якості, безпеки та відповідності стандартам. Традиційні методи експертизи часто є трудомісткими та можуть призводити до помилок. Однак, використання цифрових технологій дозволяє автоматизувати багато процесів, підвищити точність та швидкість експертизи, а також зменшити ризики.

Різні категорії товарів, що продаються на ФОП «МУРАТОВ», можуть бути досліджені за допомогою сучасних цифрових технологій, представлені у табл. 3.1.

Згідно таблиці, можна прослідити, які конкретні технології можуть бути використані для кожної категорії товарів, а також які переваги це надає для експертизи.

Таблиця 3.1.

Використання сучасних цифрових технологій для підвищення ефективності експертизи товарів на ФОП «МУРАТОВ»

Категорія товарів	Використання цифрових технологій	Переваги для експертизи
Електроніка	- Бази даних характеристик товарів - Програмне забезпечення для порівняння цін - Мобільні додатки для сканування штрих-кодів - Системи розпізнавання зображень (для виявлення підробок)	- Швидка перевірка характеристик та цін - Виявлення невідповідностей та підробок - Зменшення часу на експертизу
Побутова техніка	- Електронні каталоги технічних характеристик - Системи моніторингу серійних номерів - Програмне забезпечення для аналізу енергоефективності	- Перевірка технічних параметрів - Відстеження історії товарів - Оцінка відповідності стандартам
Акcesуари та додаткові товари	- Онлайн-платформи для перевірки сертифікатів - Системи відстеження GPS (для систем безпеки) - Програмне забезпечення для аналізу сумісності	- Перевірка легальності та сертифікації - Відстеження походження товарів - Оцінка сумісності та функціональності

Використання баз даних характеристик товарів, програмного забезпечення для порівняння цін, мобільних додатків для сканування штрих-кодів, систем розпізнавання зображень, електронних каталогів технічних характеристик, систем моніторингу серійних номерів, онлайн-платформ для перевірки сертифікатів, систем відстеження GPS та програмного забезпечення

для аналізу сумісності дозволяє значно підвищити ефективність експертизи товарів.

Цифрові технології допомагають швидко перевіряти характеристики та ціни, виявляти невідповідності та підробки, зменшувати час на експертизу, перевіряти технічні параметри, відстежувати історію товарів, оцінювати відповідність стандартам, перевіряти легальність та сертифікацію, відстежувати походження товарів, а також оцінювати сумісність та функціональність.

Крім того, використання таких технологій, як блокчейн, штучний інтелект та відеоспостереження, може забезпечити прозорість, автоматизацію та контроль за процесом експертизи.

Таким чином, сучасні цифрові технології для підвищення ефективності експертизи товарів є важливим інструментом для ФОП «МУРАТОВ», оскільки вона показує, як сучасні цифрові технології можуть бути використані для підвищення ефективності експертизи товарів. Вона допомагає підприємству приймати обґрунтовані рішення щодо впровадження цифрових інструментів та забезпечує конкурентоспроможність на ринку.

3.2 Оцінка та мінімізація ризиків при проведенні експертизи товарів в митній справі на ФОП «МУРАТОВ»

Експертиза товарів в митній справі є важливим етапом, що забезпечує дотримання митного законодавства, захист внутрішнього ринку та безпеку споживачів. Цей процес пов'язаний з різними ризиками, які можуть призвести до фінансових втрат, затримок у поставках, штрафів та втрати репутації підприємства. Тому, оцінка та мінімізація цих ризиків є ключовим завданням для будь-якого підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність.

Аналіз конкурентного середовища ФОП «МУРАТОВ» у контексті оцінки та мінімізації ризиків при проведенні експертизи товарів у митній справі вимагає ретельного розгляду сильних та слабких сторін кожного

конкурента, що наведені у табл. 3.2. ТОВ «ТехноКомфорт» виділяється швидкою доставкою та широкою мережею сервісних центрів, що може бути корисним для оперативної доставки зразків та ремонту обладнання. Програма лояльності свідчить про стабільну клієнтську базу, важливу для пошуку партнерів. Однак, обмежений асортимент та слабе обслуговування можуть створювати ризики при експертизі широкого спектру товарів.

Таблиця 3.2.

Конкурентне середовище ФОП «МУРАТОВ»

Назва конкурента	Маркетингова стратегія	Переваги	Недоліки
ТОВ «ЕлектронТех»	Активно просуває товари через Інтернет, використовуючи контекстну рекламу та SEO. Останнім часом запустили програму лояльності, що надає постійним клієнтам знижки та бонуси.	Швидка доставка по всій країні та широка мережа сервісних центрів для ремонту техніки.	Обмежений асортимент великої побутової техніки та слабе обслуговування після продажу.
ФОП «ТехМайстер»	Активно працюють з фізичними магазинами, використовуючи акції на місцях продажу. Водночас онлайн-продажі лише почали розвиватися.	Надійність і тривала гарантія на побутову техніку, безкоштовна доставка на великі покупки.	Слабе присутність в онлайн-просторі, що обмежує охоплення клієнтів.

Продовження таблиці 3.2.

ТОВ «ТехноКомфорт»	Роблять ставку на соціальні мережі, залучаючи блогерів для оглядів продукції. Активно використовують e-mail маркетинг та рекламу в Google Ads.	Велика кількість акцій і знижок на електроніку, розширена система доставки з можливістю отримати товар у день замовлення	Інколи виникають проблем з контролем якості продукції, що призводить до негативних відгуків клієнтів.

ФОП «ТехМайстер» пропонує надійність та тривалу гарантію, що є важливим при оцінці якості та довговічності. Проте, слабка присутність в онлайн-просторі ускладнює отримання інформації про товари. ТОВ «ЕлектронТех» приваблює широким асортиментом та швидкою доставкою, але проблеми з контролем якості та негативні відгуки клієнтів можуть свідчити про ненадійність постачальника.

ФОП «МУРАТОВ» працює на ринку, де представлені сильні конкуренти, такі як ТОВ «ЕлектроЛідер», ФОП «ТехМайстер» та ТОВ «ТехноХаус». Кожен із цих гравців має свої конкурентні переваги: швидка доставка, гарантійне обслуговування, широка система знижок і акцій. Якщо ФОП «МУРАТОВ» не розробить унікальну цінову пропозицію (УЦП), клієнти можуть надавати перевагу більш відомим і розвиненим конкурентам.

В умовах цифрової трансформації бізнесу недостатня увага до онлайн-маркетингу може стати значним недоліком. Наприклад, ТОВ «ЕлектроЛідер» активно використовує контекстну рекламу, SEO та програму лояльності, що дозволяє залучати клієнтів. Водночас ФОП «ТехМайстер» має слабе представництво в інтернеті, що обмежує його аудиторію. Якщо ФОП «МУРАТОВ» не інвестуватиме в Google Ads, соціальні мережі та розвиток власного сайту, він може втратити частину потенційних покупців.

Деякі конкуренти, зокрема ТОВ «ТехноХаус», пропонують великий обсяг акцій і знижок, що може призводити до фінансових труднощів через низьку маржинальність. Крім того, такі методи можуть негативно впливати на якість продукції, якщо постачальники не здатні забезпечити відповідний рівень товару за зниженими цінами. Якщо ФОП «МУРАТОВ» запровадить аналогічну політику без ретельного аналізу фінансових наслідків, він може зазнати збитків.

ТОВ «ЕлектроЛідер» володіє широкою мережею сервісних центрів, що забезпечує якісний післяпродажний сервіс. Якщо ФОП «МУРАТОВ» не подбає про надійні канали доставки та партнерські відносини з сервісними центрами, це може негативно вплинути на довіру клієнтів. Відсутність якісного сервісного обслуговування є вагомим недоліком у конкурентній боротьбі.

Обмежений вибір товарів може стати ще одним фактором, що впливатиме на конкурентоспроможність ФОП «МУРАТОВ». Наприклад, ТОВ «ЕлектроЛідер» має обмежений асортимент великої побутової техніки, що знижує його привабливість. Водночас конкуренти, які пропонують широкий вибір продукції, можуть залучати більшу кількість клієнтів. Тому підприємцю слід ретельно формувати асортимент, орієнтуючись на запити ринку.

Розгляд ризиків у контексті експертизи товарів на митниці доводить, що серед основних загроз ФОП «МУРАТОВ» можна виділити невідповідність характеристик товарів заявленим, виявлення підробок, порушення митних правил та законодавства про захист прав споживачів (мал. 3.1).

Основні ризики, з якими може зіштовхнутися ФОП «МУРАТОВ» при проведенні експертизи товарів	
1. Невідповідність технічних характеристик	Ризик полягає в тому, що фактичні технічні характеристики гаджетів та техніки не відповідають заявленим у документах або на сайті продавця. Це може призвести до повернення товарів, негативних відгуків та втрати клієнтів.
2. Підробки та контрафактні товари	Ризик полягає в тому, що підприємство може продавати підроблені або контрафактні гаджети та техніку, що порушує права інтелектуальної власності та може завдати шкоди споживачам.
3. Гарантійні ризики	Ризик полягає в тому, що підприємство може не в змозі забезпечити гарантійне обслуговування проданих гаджетів та техніки, що призведе до негативних відгуків та втрати клієнтів.
4. Ризики, пов'язані з програмним забезпеченням	Ризик полягає в тому, що гаджети та техніка можуть мати проблеми з програмним забезпеченням, такі як віруси, шкідливі програми або несумісність з іншими пристроями.
5. Ризики, пов'язані з логістикою	Ризик полягає в тому, що гаджети та техніка можуть бути пошкоджені під час транспортування або доставки, що призведе до повернення товарів та втрати клієнтів.
6. Ризики, пов'язані з коливаннями цін	Ризик полягає в тому, що ціни на гаджети та техніку можуть швидко змінюватися, що може призвести до збітків для підприємства, якщо воно не встигне адаптуватися до нових цін.
7. Ризики, пов'язані з конкуренцією	Ризик полягає в тому, що підприємство може не витримати конкуренції з боку інших продавців гаджетів та техніки, особливо великих онлайн-магазинів.
8. Ризики, пов'язані з кібербезпекою	Ризик полягає в тому, що підприємство може стати жертвою кібератак, що призведе до втрати даних клієнтів, фінансових втрат та пошкодження репутації.

Мал. 3.1. Основні ризики, з якими може зіштовхнутися ФОП «МУРАТОВ» при проведенні експертизи товарів

Джерело: сформовано автором самостійно

Ризики можуть бути класифіковані за ймовірністю та впливом на підприємство. Наприклад, ризик виявлення підробок може мати високий вплив, але низьку ймовірність, якщо ФОП «МУРАТОВ» співпрацює з надійними постачальниками. У свою чергу, ризик невідповідності характеристик товарів може мати середній вплив та середню ймовірність, якщо не проводиться ретельна перевірка товарів перед продажем.

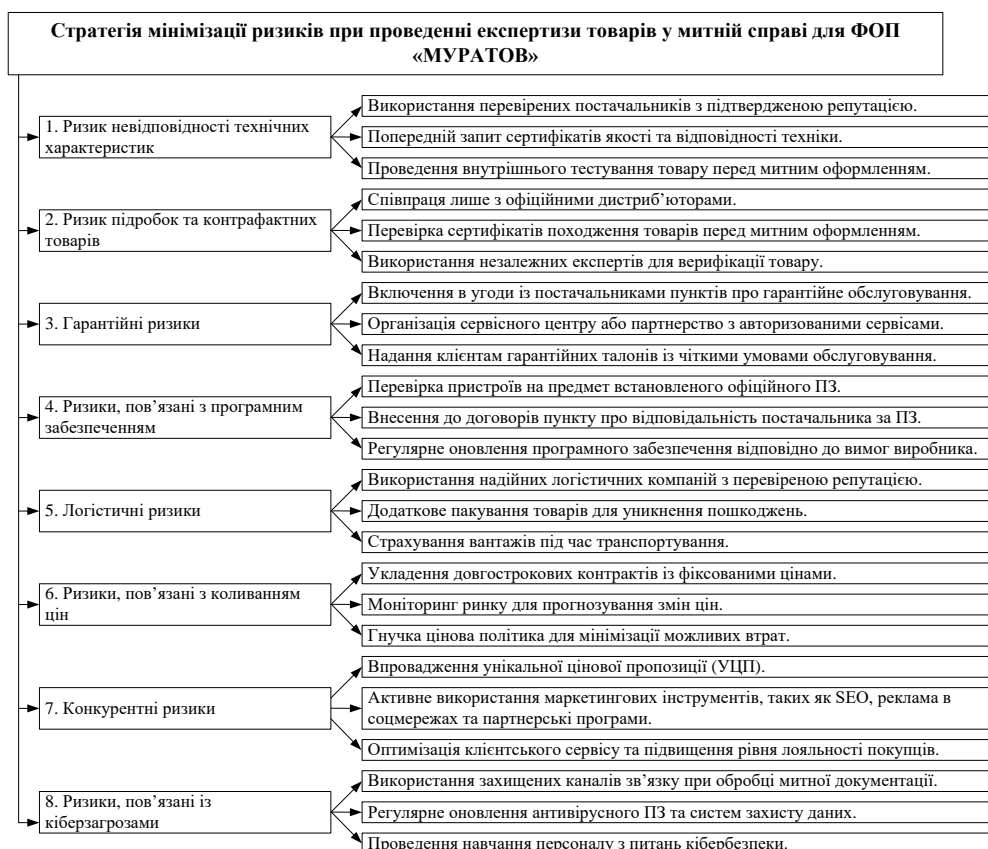
Ймовірність виникнення ризиків може збільшуватися під впливом різних факторів. Наприклад, складність товарів, таких як сучасна електроніка, може ускладнити процес експертизи та збільшити ймовірність помилок. Великі обсяги поставок також можуть ускладнити контроль якості та

збільшити ризик потрапляння на ринок неякісних або підроблених товарів. Репутація постачальників також відіграє важливу роль. Співпраця з ненадійними постачальниками може значно збільшити ризик отримання неякісних або незаконних товарів.

Реалізація ризиків може мати серйозні наслідки для ФОП «МУРАТОВ». Фінансові втрати можуть виникнути внаслідок повернення товарів, сплати штрафів або судових витрат. Затримки у поставках можуть призвести до втрати клієнтів та погіршення репутації. Штрафи за порушення митних правил або законодавства про захист прав споживачів можуть значно вплинути на фінансовий стан підприємства. Найбільш серйозним наслідком може стати втрата репутації, що може призвести до довгострокового зменшення обсягів продажів та втрати конкурентоспроможності.

У сучасних умовах міжнародної торгівлі митна експертиза товарів відіграє ключову роль у забезпеченні якості, відповідності законодавчим вимогам і захисту бізнесу від можливих ризиків. ФОП «МУРАТОВ», працюючи у сфері продажу побутової техніки, стикається з численними викликами, такими як перевірка автентичності товарів, забезпечення відповідності технічних характеристик та уникнення логістичних та фінансових загроз. Розробка ефективної стратегії мінімізації ризиків при проведенні митної експертизи дозволить не лише знизити потенційні втрати, а й посилити конкурентні позиції компанії.

Стратегії мінімізації ризиків при проведенні митної експертизи товарів підприємства наведені на мал. 3.2.

Мал. 3.2. Стратегія мінімізації ризиків при проведенні експертизи товарів у митній справі для ФОП «МУРАТОВ»

Джерело: сформовано автором самостійно

Стратегія мінімізації ризиків при проведенні експертизи товарів у митній справі для ФОП «МУРАТОВ» спрямована на забезпечення відповідності товарів митним вимогам, зниження ймовірності затримок, штрафів та інших негативних наслідків. Вона включає комплекс превентивних заходів, які допоможуть ефективно управляти ризиками, пов'язаними з експертизою товарів.

Основні аспекти стратегії:

- 1) Юридична відповідність – ретельне вивчення митного законодавства та дотримання всіх вимог щодо сертифікації та декларування товарів.
- 2) Перевірка автентичності – впровадження механізмів контролю за якістю та походженням товарів з метою уникнення контрафакту.

3) Логістична оптимізація – забезпечення правильного документального оформлення та вибір надійних постачальників для мінімізації затримок.

4) Фінансовий контроль – оцінка можливих витрат і уникнення штрафних санкцій через невідповідність товарів вимогам.

Ця стратегія дозволить ФОП «МУРАТОВ» ефективно проводити митну експертизу товарів, підвищити довіру клієнтів та мінімізувати ризики, пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю.

ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ

Процес експертизи товарів у митній справі є важливим етапом діяльності ФОП «МУРАТОВ», оскільки від нього залежить законність, швидкість і ефективність митного оформлення. Недотримання митних вимог може призвести до фінансових санкцій, затримки поставчань та втрати довіри клієнтів. Тому оцінка ризиків є ключовим інструментом для запобігання негативним наслідкам та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Мінімізація ризиків передбачає комплексний підхід, який включає ретельну перевірку документів, контроль автентичності товарів та ефективну взаємодію з митними органами. Використання сучасних технологій, таких як автоматизований аналіз даних та онлайн-моніторинг змін у митному законодавстві, дозволяє швидко адаптуватися до нових вимог. Крім того, співпраця з кваліфікованими експертами та юристами допоможе уникнути можливих правових помилок.

Застосування правильної стратегії управління ризиками дозволить ФОП «МУРАТОВ» не лише уникнути проблем, а й оптимізувати процес митного оформлення, що сприятиме розвитку бізнесу. Прозора та ефективна робота з митними органами зміцнить репутацію підприємства, допоможе зменшити витрати та забезпечить стабільний розвиток на конкурентному ринку.

ВИСНОВКИ

Удосконалення процесів проведення експертизи товарів у митній справі в умовах цифровізації є важливим фактором підвищення ефективності митного контролю, запобігання порушенням та створення сприятливих умов для бізнесу. Використання сучасних технологій, таких як автоматизовані системи аналізу, онлайн-моніторинг та цифрові бази даних, дозволяє значно скоротити час на перевірку вантажів, мінімізувати людський фактор та знизити корупційні ризики.

Цифровізація сприяє прозорості митних процедур, забезпечує швидке реагування на зміни в законодавстві та дозволяє ефективно виявляти ризики. Це особливо актуально для підприємств, таких як ФОП «МУРАТОВ», що активно здійснюють зовнішньоекономічну діяльність і прагнуть до оптимізації митного оформлення. Запровадження інноваційних підходів та співпраця з кваліфікованими експертами допомагають знизити правові ризики та фінансові втрати, покращити логістичні процеси та забезпечити безперешкодний рух товарів через кордон.

Таким чином, модернізація експертної діяльності в митній справі завдяки цифровим технологіям є важливим напрямом розвитку митної системи. Вона дозволяє не лише підвищити ефективність контролю, а й сприяє економічному зростанню, покращенню ділового середовища та забезпеченню відповідності міжнародним стандартам митного адміністрування.

Крім того, удосконалення експертизи в митній справі в умовах цифровізації сприяє більшій інтеграції митних процесів у глобальну економіку. Використання міжнародних електронних платформ, автоматизованих систем обробки даних та штучного інтелекту дозволяє не лише покращити обмін інформацією між митними службами різних країн, а й сприяти гармонізації митного законодавства. Це особливо важливо для підприємств, які здійснюють зовнішньоторговельні операції, адже ефективний

митний контроль із застосуванням цифрових рішень сприяє зменшенню часу на оформлення товарів, що підвищує конкурентоспроможність бізнесу.

Окрім технологічного аспекту, цифровізація митної експертизи потребує підвищення рівня професійної підготовки фахівців, які працюють у цій сфері. Впровадження нових цифрових інструментів вимагає адаптації до сучасних методів аналізу та оцінки ризиків, що передбачає навчання та перепідготовку персоналу. Також важливим аспектом є розробка та впровадження єдиних стандартів обробки митної інформації, що дозволить забезпечити узгодженість процесів і підвищити якість прийняття рішень.

У перспективі подальший розвиток цифровізації в митній експертизі дозволить значно вдосконалити систему моніторингу товаропотоків, забезпечити митну безпеку та скоротити кількість правопорушень, пов'язаних із контрабандою та ухиленням від митних платежів. Використання блокчейн-технологій, біометричних систем і штучного інтелекту може стати наступним етапом удосконалення митної справи, що сприятиме створенню надійної, швидкої та ефективної системи експертизи.

Отже, цифровізація експертизи товарів у митній сфері є ключовим чинником її модернізації. Вона не лише підвищує ефективність та прозорість митних процедур, а й сприяє розвитку міжнародної торгівлі, зміцненню економічної безпеки держави та покращенню ділового середовища для підприємців. Інноваційні підходи у цій сфері мають стати стратегічним пріоритетом для подальшого розвитку митної системи та інтеграції України у світову економіку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко Н., Кульганік О. Роль митних експертиз у зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-21>
2. Бавико О. Є. Експертиза товарів як складовий елемент митного супроводу зовнішньоекономічних операцій: завдання та алгоритм здійснення. *Вісник ДонНУЕТ «Економічні науки»*. 2018. № 68. С. 5–13.
3. Найденко О. Є. Нормативно-правове забезпечення проведення експертиз в митній справі. *Бізнес-наві-гатор*. 2022. Випуск 3(70). С. 121–127
4. Бойко О. В. Митна експертиза в Україні: проблемні аспекти. *Право та державне управління*. 2022. № 3. С. 53–60.
5. Карпенко Г. Л. Експертиза в митній справі: організаційно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2007. 17 с.
6. Сташевська І. В., Петренко І. С. Проведення товарознавчих експертиз із визначення кодів товару згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями. *Криміналістичний вісник*. 2021. № 2(36). С. 104–114
7. Крисовата К. Ефективність митного контролю в контексті протидії фіскальним ризикам та контрабандним явищам. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-50>
8. Основи експертизи продовольчих товарів. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / В. Д. Малигіна, Л. Д. Титаренко, Л. В. Породіна, Г. О. Лихоніна, Н. Т. Лазарева, О. Ю. Холодова. Київ. 2009. 296 с
9. Митний кодекс України, 2012 // *Голос України* від 21.04.2012. № 73-74.
10. Карпенко Г. Л. Організаційно-правовий механізм митних експертиз. *Lex Portus*. 2017. № 6 (8). С. 105–111.

11. Данкевич В. Є., Данкевич Є. М., Данкевич А. Є. Вплив Інтернету речей та цифрової трансформації на ефективність роботи митниці в умовах лібералізації міжнародної торгівлі продовольством. *Herald of Lviv University of Trade and Economics Economic sciences*. 2024. № 78. С. 16–21. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-78-02>
12. Авраменко Н. Л., Дорошенко Т. М., Матвеев М. Е. Проблеми митного контролю в контексті європейської інтеграції України. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 55-60. DOI: https://doi.org/10.32702/2306_6806.2022.1.55.
13. Дорофеева Л. М. Європейський вектор розвитку української митниці : монографія. Дніпро : УМСФ, 2019. 448 с.
14. Кийда Л. І., Шевченко Н. І. Особливості реалізації державної митної політики в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.4.66>.
15. Розвиток митної політики України в контексті реалізації економічної функції держави : монографія / Гребельник О. П., Пашко П. В., Шевчук С. В. та ін.; за ред. д.е.н., проф. О. П. Гребельника. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 266 с.
16. Сидорович О., Герчаківський С. Інформаційне забезпечення митної справи України в контексті цифрової стратегії розвитку суспільства. *Світ фінансів. Митна справа*. 2021. № 1(66). С. 210-225.
17. Угрин В. В. Діджиталізація митного контролю в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 47. С. 168-173. DOI: [https://doi.org/10.32843/infrastructure47\\$31](https://doi.org/10.32843/infrastructure47$31).
18. Irtysheva I., Kramarenko I., Sirenko I. The economy of war and postwar economic development: world and ukrainian realities. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2022. Vol. 8. No. 2. P. 78-82.
19. Shevchenko L. Administrative and legal characteristics of digitization in the field of customs affairs. *Analytical and Comparative Jurisprudence*. 2022. No. 5. P. 318–323. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.05.59>

20. Крижанівська А.О. Інформатизація митних процедур в рамках Угоди зі спрощення процедур торгівлі. Митна справа. 2015. № 4 (100). С. 18-23.

21. Угода про спрощення процедур торгівлі. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=83aeb378-6e87-48f7-9359-feda79596aa6&title=UgodaProSproschenniaProtsedurTorgi>.

22. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Киотська конвенція) від 18.05.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text.

23. Конвенція про процедуру спільного транзиту від 20.05.1987. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#n5

24. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи: закон України від 12.09.2019 № 78-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-IX>

25. Гуцул І.А. Фактори та доміанти розвитку «Електронної митниці» Україні. Economy and customs and legal relations. Edition 8, December, 2018. С. 56-62.

26. Про затвердження Концепції створення, впровадження і розвитку системи електронного декларування товарів: Наказ ДМСУ від 18.10.2006 р. № 907. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0907342-06>

27. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.08 р. № 1236-р «Про схвалення Концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1236-2008->

28. Про Концепцію інтегрування системоутворюючих компонентів технічних та спеціальних засобів митного контролю з автоматизованою системою митного оформлення Держмитслужби України: Наказ Державної митної служби України 28.03.2012 № 191. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0191342-12#Text>

29. Власов Олександр: наша мета - зменшення людського фактору та діджиталізація процесів митного оформлення. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/print382077.html>

30. Кримчак Л.А. Інформаційна взаємодія підприємств з митними органами. Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. 2018. № 29 (18). Т. 2. С. 206-210.

31. Молдован Е. С. Європейський досвід здійснення процедур митного контролю та митного оформлення товарів, що перевозяться через митний кордон водними транспортними засобами. *Митна безпека*. 2019. № 1(2). С. 137–144. URL: [https://doi.org/10.33244/2617-5959.1\(2\).2018.137-144](https://doi.org/10.33244/2617-5959.1(2).2018.137-144)

32. Білуха М. Митний контроль: організація і методологія / М. Білуха, Т. Микитенко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2014. № 1 (64). С. 181–187.

33. Годованець О. Митний контроль в Україні: сутність і призначення [Електронний ресурс] / О. Годованець, Н. Ведашенко. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2014_11_25_lviv/sekcija_4_2014_11_25/mitnij_kontrol_v_ukrajini_sutnisti_priznachennja/70-1-0-1088

34. Крисовата К. Фінансові ризики в системі митного контролю та митного оформлення товарів / К. Крисовата // Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 2 (49). Ч. 2. С. 47–52.

35. Валуєва Л. Правове регулювання митних процедур на морському транспорті / Л. Валуєва, А. Ковбан // Право і суспільство. 2015. № 4. Ч. 3. С. 139–144.

36. Аверочкіна Т. В. Митна адміністративна юрисдикція України у прибережних морських просторах / Т. В. Аверочкіна // Митна справа. 2015. № 5 (95). С. 19–29.

37. Українська правда. Одеська митниця “озброїлася” новою системою обробки даних. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2015/12/19/7093078/>

38. Базилюк І. О. Поняття переміщення товарів через митний кордон та його правове забезпечення / І. О. Базилюк // Актуальні проблеми держави та права. 2011. Вип. 60. С. 516–522.
39. Мороз Б. І. Розробка автоматизованої системи митного контролю на морському транспорті / Б. І. Мороз, О. О. Дяченко // Системные технологии. – 2014. № 5 (94). С. 55–64.
40. The ASYCUDA Programme. Unated Nations Conserence of Trade and Development [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.asycuda.org/programme.asp>
41. World Customs Organization. *World Customs Organization*. URL: <https://www.wcoomd.org/en/topics/enforcement-and-compliance/instruments-and-tools/cargo-targeting-system.aspx>
42. Сарана, Л. А. Вплив цифровізації на митну та податкову політику України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (14). 2024 URL: file:///C:/Users/%D0%92%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA/Downloads/08_02_14_2024_Sarana.pdf
43. Шляховський О.А., Сиймовський Р.М., Ковалів М.В., Єсімов С.С. Зміст адміністративних послуг, що надаються митними органами. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2021. Випуск 30. С. 104–110.
44. Коваль, Н.О. Форми митного декларування та порядок їх застосування *LexPortus* 2018 № 3, С. 106–118.
45. Руда М.В., Пукас Ю.А. Ключові аспекти застосування інструментарію оцінювання якості митних послуг на засадах маркетингу Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку 2023 № 1 (9) С. 91–107
46. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text)

47. Звягінцев С.Б. Реалізація реформи у наступні кілька десятиліть створить безпечний та конкурентний ринок у єдиній цифровій екосистемі.

URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/ukrayina-bude-gotova-povnotsinno-stati-chastinoiu-ievropeiskoyi-mitnoyi-infrastrukturi-do-momentu-realizatsiyi-mitnoyi-reformi-u-ies-sergii-zviagintsev-1638>

48. Микуляк О.В., Стефанишин Р.І. Впровадження інформаційних технологій у митну практику України Податки і фіскальна політика 2019 № 4(61) С. 53–66. 7. Рябовол Л.Т. Система забезпечення митної безпеки в Україні Юридичний вісник 2020 № 4 С. 58–65.

49. Мацедонська Н., Коваленко В., Штефан Л. Модернізація митної діяльності з використанням інформаційних технологій. Економіка та суспільство. 2021, № 27.

50. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / О. О. Адлер, О. Й. Лесько. Вінниця : ВНТУ, 2019. 115 с.

51. Приймак С.В. Аналіз господарської діяльності. Практикум : [навчальний посібник]. Львів, 2022. – 277 с.

52. Короленко, О., Поліщук, І., Кутова, Н. Ефективність системи управління якістю в товарознавстві для підвищення рентабельності підприємства. *Економіка та суспільство*, (69). 2024.

53. Завадських Г. М. Основні напрямки і проблеми розвитку сучасного товарознавства. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки). 2024. № 1(50). С. 104–111.

54. Чернега І. І., Уланчук В. С., Соколюк С. Ю., Жарун О. В. Розвиток товарознавства в сучасних умовах. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 2(8). С. 60–69.

55. Борисенко О. С., Фісун Ю. В. Тенденції розвитку товарознавства в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. С. 381–387.

56. Лозова Т. М. Сучасні аспекти управління якістю товарів. Підприємництво і торгівля. 2023. № 35. С. 30–38.

57. Маховка В. М., Вишовський В. М. Формування системи управління якістю продукції підприємства в сучасних умовах господарювання. Економічний форум. 2016. № 2. С. 182–186.

58. Сапожник, Д. І., Пелик, Л. В., Гаврилишин, В. В. Інноваційні підходи підготовки товарознавців-експертів у митній справі до професійної діяльності. *Підприємництво і торгівля*, 2024. (43), С. 84-91.

59. Гуцул І.А., Крисовата К.В., Титор В.Й. Актуальні тенденції митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-65>

60. Сташевська І.В., Петренко І.С. Проведення товарознавчих експертиз із визначення кодів товару згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями. Криміналістичний вісник. 2021. № 2 (36). С. 104–112. DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2021-36-2-104>

61. Сучасні технології реалізації експортного потенціалу: колективна монографія. Київ : Ун-т «КРОК», 2022. 454 с.

62. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання. Закон України № 549-IV (в ред. від 31.12.2023 р.). Законодавство України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-15#Text>

63. Головай Н., Ясишена В., Бей С. Професійна підготовка студентів в галузі митної справи у вищих навчальних закладах. *Mechanism of an Economic Regulation*. 2022. № 3-4(97-98). С. 151–154. DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.23>

64. Сушкова О.Є. Щодо окремих напрямів розвитку системи податкових та митних експертиз в Україні. Митна безпека. 2019. № 3. С. 115–127. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5959.3.2019.115-127>

65. Митный кодекс Украины. Документ 4495-VI (v red. vid 27.07.2024 r.), Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

66. Hutsul, I. A., Krysovata, K. V., Tytor, V. J. (2022), Aktual'ni tendentsii mytno-taryfnoho rehuliuвання zovnishn'oi torhivli Ukrainy. Ekonomika ta suspil'stvo, is. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-65>

67. Stashevs'ka, I. V., Petrenko, I. S. (2021), Provedennia tovaroznavchkykh ekspertyz iz vyznachennia kodiv tovaru zghidno z UKT ZED derzhavnymy abo hromads'kymy instytutsiiamy. Kryminalistychnyj visnyk, no. 2 (36), pp. 104–112. DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2021-36-2-104>

68. Chen, H., Van Rijnsoever, B., Molenhuis, M., van Dijk, D., Tan, Y., Rukanova, B. D. (2021), The use of machine learning to identify the correctness of HS Code for the customs import declarations, IEEE 8th International Conference on Data Science and Advanced Analytics (DSAA) IEEE, Porto, Portugal, IEEE Xplore, DOI: <https://doi.org/10.1109/DSAA53316.2021.9564203>

69. Olijnyk, D. S. (2011), Upravlinnia ryzykamy mytnoho kontroliu v konteksti vymoh Kiots'koi konventsii, Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky, no. 2, vol. 1, pp. 197–201

70. Ковальчук І. Підвищення ефективності митного контролю як чинник забезпечення митної безпеки України / І. Ковальчук // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія економічна. 2024. № 61. С. 45–52.

71. Мельник О. В. Митна експертиза в Україні: проблемні аспекти / О. В. Мельник // Публічне право та управління. 2022. № 3. С. 67–73.

72. Кабінет Міністрів України. Мінфін: Стратегічний план цифровізації Держмитслужби – інструмент для наближення митних практик України до європейських стандартів [Електронний ресурс] // Урядовий портал. 2024. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-stratehichnyi-plan-tyyfrovizatsii-derzhmytssluzhby-instrument-dlia-nablyzhennia-mytnykh-praktyk-ukrainy-do-ievropeiskykh-standartiv>

73. Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва: матеріали Міжнародного науково-практичного круглого столу (м. Хмельницький, 20 червня 2024 року)

/ Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. – Хмельницький: ХУУП, 2024. 91 с.

74. Сучасна товарознавча експертиза: теоретичні розробки, практичний досвід, проблеми і перспективи: матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 2021 р.) / Львівський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України. – Львів: Растр-7, 2021. – 256 с.

75. Григор'єва Л. М. Особливості проведення товарознавчих експертиз під час класифікації товарів за УКТЗЕД / Л. М. Григор'єва // Вісник Херсонського національного технічного університету. – 2024. – № 2. С. 112–118.

76. Вплив інновацій на розвиток судової експертизи: від традиційних методів до новітніх технологій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 19 червня 2024 року) / Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз. Львів: ЛНДІСЕ, 2024. 150 с.

77. Проблеми та перспективи розвитку судової експертизи та криміналістики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 16 жовтня 2020 року) / Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз. Одеса: ОНДІСЕ, 2020. 200 с.

78. Сучасні виклики забезпечення митної безпеки в умовах діджиталізації: колективна монографія / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: ТНЕУ, 2024. 300 с.

79. Проведення товарознавчих експертиз із класифікації товарів за УКТЗЕД: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] // Вісник ДНДЕКЦ МВС України. 2024. № 1. С. 85–92. Режим доступу: <https://visnyk.dndekc.mvs.gov.ua/index.php/visnuk/article/view/153/105>

80. Chobitok V., Mnykh O., Brytskyi R., Us Yu. Adhocratic mechanisms of formation of innovative and creative directions for business entities development in conditions of transparency of economics // IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. 2023. Vol. 1150, No. 1. P. 012002.

ДОДАТКИ

Додаток А

Чобіток В.І., д.е.н., проф.

в.о. завідувача кафедри маркетингу та торговельного підприємництва

ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія»

ХНУ ім. В.Н. Каразіна м. Харків

Пилипченко А.С., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

кафедри маркетингу та торговельного підприємництва

ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія»

ХНУ ім. В.Н. Каразіна м. Харків

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ В МИТНІЙ СПРАВІ

Значення цифровізації в сучасному світі важко переоцінити, адже вона охоплює практично всі сфери життя, включно з економікою, торгівлею та митною справою. Однією з важливих складових митного контролю є експертиза товарів, яка забезпечує точність та прозорість обліку імпортованих та експортованих товарів. У цьому контексті цифровізація митної експертизи стає ключовим елементом для підвищення ефективності та забезпечення міжнародних стандартів у торгівлі.

Цифровізація процесів митної експертизи дозволяє значно спростити процедури контролю та знижує ризик людських помилок. Завдяки впровадженню цифрових технологій, зокрема автоматизованих систем обробки даних, митна служба отримує змогу швидко обробляти великі обсяги інформації про товари, їх походження, склад та вартість. Це дає можливість оптимізувати процес прийняття рішень та зменшити час, необхідний для проходження митного контролю.[1,4]

Цифрові інструменти сприяють покращенню інформаційної безпеки. Вони дозволяють зберігати та передавати дані в захищеному вигляді, що мінімізує ризик витоку комерційної інформації та інших важливих даних. Сучасний світ характеризується стрімким розвитком технологій, які проникають у всі сфери життя, в тому числі і в митну справу. Серед

технологічних інновацій у митній експертизі товарів виділяють наступні, які наведені на рис.1.

Рис.1. Технологічні інновації у митній експертизі товарів

Загалом, технологічні інновації відіграють важливу роль у митній справі. Вони дозволяють створити більш ефективну, прозору та безпечну систему митного контролю, що сприяє розвитку міжнародної торгівлі та економічному зростанню. Впровадження новітніх технологій та автоматизація процесів відкривають перед митною експертизою нові можливості і створюють значні переваги як для держави, так і для підприємницької діяльності. [2, 3]

До переваг впровадження процесів цифровізації в проведенні митної експертизи товарів можна віднести наступні, які наведені на рис. 2.

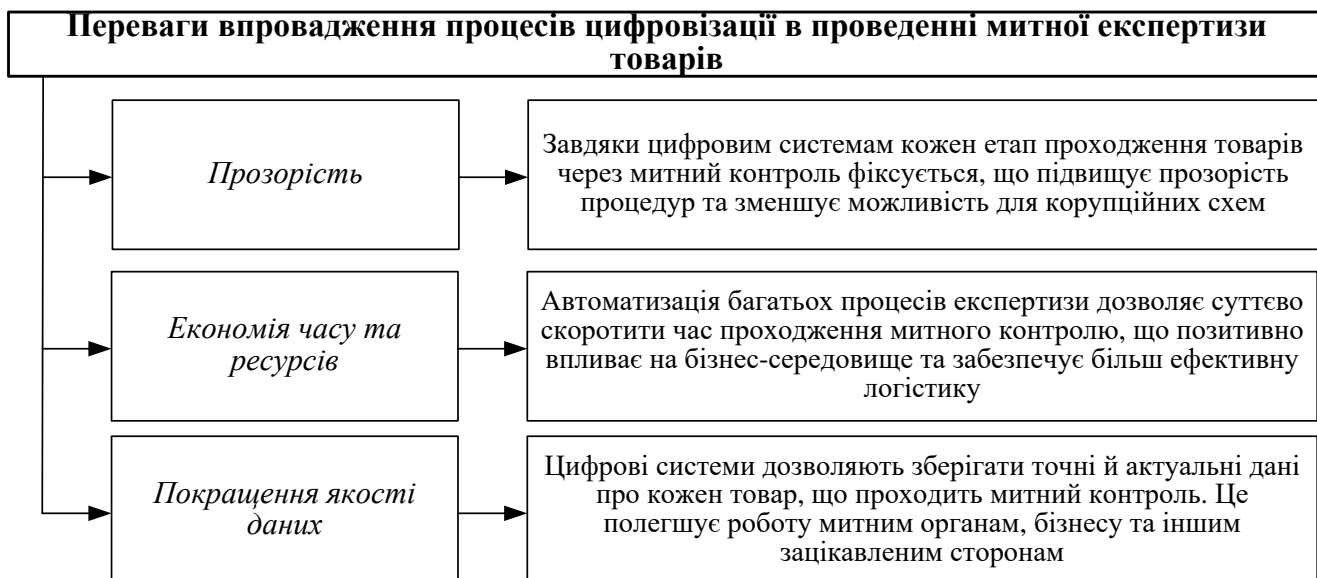

Рис. 2. Переваги впровадження цифровізації для митної експертизи товарів

Отже, процес цифровізації в проведенні митної експертизи товарів є важливим кроком у розвитку митної справи та підприємницької діяльності, який забезпечує підвищення ефективності та надійності процедур контролю в євроінтеграційних процесах. Завдяки впровадженню новітніх технологій митні органи можуть оперативно реагувати на зміни у світовій торгівлі, забезпечуючи високий рівень безпеки та комфорту для ведення легального бізнесу. Це, у свою чергу, сприяє розвитку міжнародної торгівлі та зміцнює економіку країни в цілому.

Література

1. Угрин В. В. Діджиталізація митного контролю в Україні. Інфраструктура ринку. 2020. № 47. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/2020>
2. Голинський Ю. О., Гриник І. Р. Митний контроль в Україні та напрями його вдосконалення. Молодий вчений. 2019. № 10 (74). С. 646–650.
3. Микуляк О. В., Стефанишин Р. І. Впровадження інформаційних технологій у митну практику України. Світ фінансів. 2020. Вип. 4 (61). С. 53–66.
4. Укрлегпром – Українська асоціація підприємств легкої промисловості. *Укрлегпром*. URL: <https://ukrlegprom.org/wp-content/uploads/mytni-ekspertyzy.pdf>